

Економска сарадња Републике Србије с Народном Републиком Кином

Сажетак: У протеклој деценији сарадња између Србије и Кине постала је кључни фактор у економском развоју наше земље Србија је прва земља Средње и Источне Европе која је успоставила стратешко партнерство са Кином, 2009, посебан замах забележен је од 2013, да би 2016. године били подигнути на ниво свеобухватног стратешког партнерства, које представља окосницу изузетно успешне сарадње. Успону билатералних односа, јер Кина је данас један од најзначајнијих економских партнера Србије, мерено како по обиму робне размене и вредности српског извоза, тако и по вредности инвестиција и заједничких пројеката, значајно су допринели челично пријатељство две државе и снажна политичка подршка на највишем нивоу – председника Републике Србије Александра Вучића и председника Народне Републике Кине Си Ђинпинга.

Кључне речи: НР Кина, економска сарадња, стране директне инвестиције, кинеске компаније

Предмет истраживања овог рада је свестрана анализа билатералне економске сарадње Републике Србије са Народном Републиком Кином, посебно од тренутка успостављања стратешког партнерства две државе. Циљ рада јесте да сагледа обим, структуру и динамику билатералне економске сарадње Републике Србије са Народном Републиком Кином и укаже на развојне утицаје брзог раста ове сарадње. Ради тога, коришћене су одговарајуће мере дескриптивне статистичке анализе, укључујући графичко приказивање

података и статистичке индексе за мерење структуре и динамике кретања проучаваних појава.

Увод

Истовремено, сарадња Србије и Кине одвија се интензивно и у мултилатералним и плурилатералним форумима сарадње, посебно у оквиру кинеске иницијативе новог пута свиле – „Појас и пут“, која је покренута 2013. године, као и кроз

[1] sinisa.mali@mfin.gov.rs

механизам Кина–ЦИЕЗ. Ради даљег унапређења сарадње између Србије и Кине октобра 2023. године потписан је и стратешки документ – Средњорочни акциони план о заједничкој изградњи иницијативе „Појас и пут“ за период од 2023. до 2025. године. Ове иницијативе и форуми отварају могућност за развој економске сарадње у широком спектру различитих области и додатно јачање свеобухватног стратешког партнерства.

Кинеске инвестиције у Србији у претходном периоду бележе снажан раст, и од 2010. до краја трећег квартала 2023. године износе 4,76 милијарди евра. У периоду од 2012. године, када је удео кинеских страних директних инвестиција у Србији износио свега 0,1%, уз остварен укупан прилив СДИ од 1,3 милиона евра, Кина је за само десет година доспела на прво место по страним директним инвестицијама у Србији, са уложених 640,4 милиона евра у 2021. години. Кина је већ 2022. године инвестирала чак 1,4 милијарде евра у Србију, што чини трећину укупних страних директних инвестиција у Србији исте године. Осим што су кинеске инвестиције концентрисане на аутомобилску индустрију, енергетику и рударство, металско-машинску индустрију и електроиндустрију и директно запошљавају близу 30 хиљада људи, оне су равномерно регионално распоређене, што значајно доприноси регионалном економском развоју.

Робна размена расла је упоредо с растом кинеских инвестиција у Србији и реализацијом заједничких инфраструктурних пројеката. Укупна вредност робне размене у периоду од 2012. до 2022. године увећана је 4,5 пута. Истовремено

је и извоз из Србије у Кину повећан чак 187,5 пута, тј. са 6,4 милиона УСД у 2012. години за протеклих десет година порастао је на ниво од 1,2 милијарде УСД у 2022. години. Међу три највећа извозника из Србије у свет већ неколико година уназад налазе се кинеске компаније: Serbia Zijin Copper, Serbia Zijin Mining и HBIS Group Steel. Недавно закључен Споразум о слободној трговини Србије са НР Кином, након ступања на снагу, биће додатни замајац за унапређење привредне сарадње, повећање конкурентности српске привреде, српског извоза, производње и запослености, укључење српских компанија у кинеске и међународне ланце снабдевања, али и повећање заједничких инвестиција.

Осим тога, поновно отварање директне авио-линије компаније „Ер Србија“ с Кином у 2022. години додатно је погодновало унапређењу привредне сарадње, али и поспешило туристичку размену две државе.

Глобално окружење и економски резултати

Јачање билатералне економске сарадње Србије и Кине одвија се у веома нестабилном глобалном окружењу, које карактеришу неизвесност у даљем развоју геополитичких околности, ситуације у енергетском сектору и изгледа за раст најзначајнијих економских партнера, затим растући инфлаторни притисци и поштрени услови на међународном финансијском тржишту. Међутим, без обзира на то, обе државе бележе добре економске резултате (МФ, 2023а; МФ, 2024).

Захваљујући резултатима постигнутим у претходном периоду Република Србија је показала спремност да адекватно и правовремено реагује ради ублажавања и отклањања економских последица пандемије коронавируса. У том контексту, био је разрађен и успешно спроведен обиман пакет подршке привреди и грађанима. Важно је нагласити да привреда Републике Србије није претрпела значајне штете и ломове, које су претрпеле моћније економије. Животни стандард грађана Србије је очуван, при чему је стопа незапослености на истом нивоу као пре избијања пандемије коронавируса, уз истовремени континуирани раст расположивог дохотка становништва и очуване привредне капацитете. Истовремено, Република Србија је била међу првим земљама која је својим грађанима омогућила масовну вакцинацију и брзо и ефикасно сузбијање епидемије. У овом контексту важно је истаћи и значај несебичне помоћи и подршке коју је Република Србија добила од НР Кине у овим изазовним временима.

О периоду реструктурирања српске привреде у правцу смањења екстерних и интерних неравнотежа најбоље говоре подаци о смањењу дефицита текућег платног биланса, који је са 10,9% БДП у 2012. смањен на 6,9% БДП у 2019. години и на испод 2,6% БДП у 2023. години (МФ, 2023а; МФ, 2024). Такође, одговорном фискалном и монетарном политиком спроведено је смиревање инфлације, тако да је у периоду 2015–2023. просечан годишњи раст инфлације од 4,4%, упоредив са осталим земљама ЕУ (МФ, 2023а; МФ, 2024). Инвестиције су се показале као пресудан фактор за „откључавање“ процеса раста. Процењује се да је ниво инвестиција у Србији у 2023. години премашио 23% БДП (МФ, 2023а; МФ, 2024).

Реч је првенствено о инвестицијама у разменљив сектор привреде, као што је прерађивачка индустрија, јер оне омогућују међународну конкурентност привреде, а тиме и одржив привредни раст. Међу пет економија Западног Балкана које нису чланице ЕУ, око 60% прилива СДИ дошло је у Србију (МФ, 2023а; МФ, 2024). То је утицало на проширење извозних капацитета привреде, па је тако и учешће извоза роба и услуга у БДП повећано са 35,8% у 2012. на 59,8% у 2023. години (МФ, 2023а; МФ, 2024). Позитивна привредна кретања резултирала су значајним побољшањима на тржишту рада. Стопа незапослености је у последњих десет година рапидно смањена и у 2023. години износи 9,5%, што је уједно и један од најбољих резултата у региону (МФ, 2023а; МФ, 2024).

Након десет година можемо с поносом анализирати постигнуте резултате, али и планирати будуће кораке. Србија се позиционирала као лидер у региону с једном од најбржих стопа привредног раста у Европи. Очување макроекономске стабилности и побољшани економски изгледи вратили су поверење инвеститора, смањили премију ризика и повећали кредитни рејтинг Србије. Ово је 2015. године резултирало покретањем инвестиционог циклуса, који ће у наредном периоду променити слику Србије и створити основе за снажан економски раст у будућности.

Инвестициони циклус започет 2015. године имао је значајан утицај на привредни раст све до избијања глобалне пандемије и енергетске кризе. За пет година, од 2015. до 2019, реални раст фиксних инвестиција износио је 63,9%, а њихово учешће у БДП повећано је са 15,9% БДП у 2014. на 22,5% у 2019. години (МФ, 2023а). Стране



Графикон 1. Нето прилив страних директних инвестиција у Републику Србију од 2012. до Q3 2023. године

Извор: НБС

директне инвестиције током тог периода износе су 14,1 милијарду евра, од чега 4,1 милијарда евра у прерађивачку индустрију, 1,8 милијарди евра у финансијски сектор, 2,3 милијарде евра у грађевинарство, 1,2 милијарде евра у трговину, 1,4 милијарде евра у саобраћај, 0,8 милијарди евра у некретнине итд. (МФ, 2023а).

Стабилност је постала нова стварност у Србији, што су потврдиле различите међународне институције. Инвеститори, међународне финансијске институције и кредитне агенције оцењују Србију као земљу која успешно одговара на разне изазове из међународног окружења. Србија је остварила импресивне економске резултате захваљујући адекватној економској политици, чиме су подржани снажан економски раст, ниска

инфлација и смањење јавног дуга. Повећани приходи, раст запошљавања и побољшање животног стандарда видљиви су резултати ове политике. Према подацима НБС, девизне резерве и приливи по основу страних директних инвестиција достижу рекордне нивое. Добри макроекономски фундаменти у дужем периоду утицали су на подизање кредитног рејтинга Србије у два наврата упркос кризама из међународног окружења, и кредитни рејтинг је данас на корак од инвестиционог кредитног рејтинга.

Иако је 2023. година била изазовна због глобалних околности, Србија је показала значајну отпорност. Свет је и даље осећао последице пандемије коронавируса и енергетске кризе у Европи, а уследиле су и снажне геополитичке тензије,

конфликт у Украјини и на Блиском истоку, доносећи велику енергетску неизвесност, високу глобалну инфлацију и знатно погоршање изгледа привредног раста на глобалном нивоу. Упркос великој неизвесности, српска привреда је показала значајну отпорност, која се огледала, пре свега, у очуваној макроекономској стабилности, уз повољне изгледе за економски раст и очуван статус Србије као пожељне инвестиционе дестинације.

Одговарајућом економском политиком у изазовним међународним околностима остварен је раст економије у периоду од 2020. до 2023. године од 12,2% (МФ, 2023а). Према званичним статистичким подацима, током 2023. године расту бруто домаћег производа од 2,5% допринео је сектор услуга, пре свега захваљујући очуваном тржишту рада, као и повећаним производним капацитетима у индустрији, јер смо претходних година одговорном економском политиком Србију учинили атрактивном инвестиционом дестинацијом (МФ, 2024). О томе најбоље говори податак НБС о оствареном приливу страних директних инвестиција у 2023. од 4,5 милијарди евра (NBS, 2024b). Даље, највећи раст остварили су сектор енергетике, пољопривреда и грађевинарство захваљујући интензивирању реализације инфраструктурних пројеката. На тржишту рада настављена су повољна кретања и, у форми даљег раста запослености, смањење незапослености праћено реалним растом зарада. Просечна зарада је у 2023. години номинално повећана за 14,8%, док је реални раст зарада износио 2,4% и пратио је реални раст целокупне економије (МФ, 2024). С претпоставком да ће доћи до смањења глобалних инфлаторних притисака и опоравка зоне евра, као и услед очекиваног даљег убрзања реализације

планираних инвестиционих пројеката у области саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, Министарство финансија очекује убрзање раста бруто домаћег производа у 2024. години на 3,5% (МФ, 2023а). Важан фактор раста биће лична потрошња као резултат већег стандарда становништва, као и инвестиције у фиксне фондове које повећавају производни потенцијал и укупну факторску продуктивност.

У периоду од 2020. до 2023. године који су обележили снажни екстерни шокови, у Србију је усмерено 15,9 милијарди евра страних директних инвестиција, од чега је више од половине инвестирано у производне и извозно оријентисане секторе (МФ, 2023а). Активирањем нових производних капацитета створена су нова радна места, подигнут је ниво дохотка, а раст буџетских прихода обезбедио је стабилно и несметано функционисање образовања, здравствене заштите, сектора безбедности и осталих функција државе.

„У последњих петнаест година Кина је била главни мотор раста светске економије, и допринела је са 35% номиналном расту светског БДП“ (Prasad, 2023). Кина од 2010. године представља другу економију у свету, као највећи произвођач и извозник, и други највећи увозник, а располаже и највећим девизним резервама (Prasad, 2023).

Упркос нестабилном глобалном окружењу, Кина је у 2022. години остварила раст БДП од 3%, а премашен је пројектовани раст за 2023. од 5% и забележен раст БДП од 5,2% (ЕС, 2023).

Обим спољнотрговинске размене Кине са светом у 2023. години премашао је 5,8 хиљада милијарди УСД, чиме је учвршћена позиција Кине као највећег спољнотрговинског партнера

на глобалном нивоу већ седму годину заредом, а очекује се да међународно тржишно учешће кинеског извоза остане стабилно на нивоу од 14% (SCIO, 2024). Робна размена Кине с државама у иницијативи „Појас и пут“ у 2023. години бележи раст од 2,8% у односу на 2022. годину, са уделом од 46,6% у укупној спољнотрговинској размени Кине (SCIO, 2024). Међу највећим трговинским партнерима Кине налазе се АСЕАН, ЕУ и САД (SCIO, 2024). У условима неизвесног глобалног окружења Кина је приступила унапређењу спољне трговине кроз примену нових модела и улаже додатне напоре за привлачење страних инвестиција и реализацију нових пројеката (SCIO, 2024).

Билатерална економска сарадња

Билатерална економска сарадња је у сталном успону. Кина је један од најзначајнијих економских партнера Србије у свету, а свакако најважнији партнер у Азији, мерено како по обиму робне размене и вредности српског извоза, тако и по вредности инвестиција (RZS 2024a, NBS, 2024a).

Робна размена између Србије и Кине бележи тренд константног раста у последњих десет година како на страни извоза, тако и увоза. Укупна вредност робне размене у периоду од 2012. до 2022. године увећана је 4.5 пута (RZS, 2024a).



Графикон 2. Робна размена Републике Србије са НР Кином у периоду 2012-2023. у млрд. ЕУР

Извор: РЗС

Истовремено је извоз Србије у Кину повећан чак 187,5 пута, тј. са 6.4 милиона УСД у 2012. години за само десет година порастао је на ниво од 1,2 милијарде УСД у 2022. години (RZS, 2024a).

У 2023. години Кина је била наш други спољнотрговински партнер у свету с реализованих 5,6 милијарди евра спољнотрговинске размене, од чега су 1,2 милијарде евра наш извоз у Кину (раст од 4,1% у односу на претходну годину) и 4,5 милијарди евра увоз из Кине (пад од 4,9%), (RZS, 2024a).

Ако из листе најважнијих извозних тржишта за Србију у 2023. години изузмемо државе чланице ЕУ и чланице ЦЕФТА, које представљају наша традиционална извозна тржишта, у остатку света највише се извозило на кинеско тржиште, те је Кина у 2022. години била на деветом месту наших најважнијих извозних тржишта, а 2023. на седмом (RZS, 2024a). У структури нашег извоза у Кину доминирају руда бакра и концентрати и рафинисани бакар (око 90% извоза, тачније у 2023. ти производи бележе учешће од 92,3%), а следе просто обрађено дрво и електрични апарати за струјна кола и сл., док је структура робе увезене из Кине знатно разноврснија – телекомуникациона опрема, машине за АОП и јединице, електричне машине и апарати, електрични апарати за струјна кола и сл. (RZS 2024a, MF, 2024).

Раст робне размене развијао се упоредо с растом кинеских инвестиција у Србији, као и реализацијом заједничких инфраструктурних и других капиталних пројеката. Са учешћем од 93% у извозу Србије у Кину у 2022. години апсолутно су доминирале компаније: Serbia Zijin Bor Copper d. o. o. из Бора и Serbia Zijin Mining. Ове две компаније, поред HBIS Group Serbia

Iron & Steel d. o. o. из Београда, истовремено представљају водеће компаније извознике из Србије у свет (MF, 2024).

Споразум о слободној трговини између Србије и Кине, потписан у октобру 2023. године, ступиће на снагу средином 2024. године, након завршетка свих неопходних процедура (Sporazum o slobodnoj trgovini, 2023). Реч је о првом споразуму о слободној трговини који је Кина закључила с неком од држава у региону Централне и Источне Европе. Србија је тако постала 29. партнер с којим Кина има закључен споразум о слободној трговини (МОФСОМ, 2024). Овај споразум обезбеђује преференцијални статус за робу пореклом из Србије и биће изузетно значајан за даље унапређење свеобухватног стратешког партнерства две државе и јачање сарадње у оквиру иницијативе „Појас и пут“.

Споразум о слободној трговини Србије и Кине конципиран је на правилима Светске трговинске организације, чији је Кина члан, и обухвата фазну либерализацију роба (МОФСОМ, 2024). Трговинска либерализација је договорена за максимални прелазни период од петнаест година, тако да у првој години примене, одмах након ступања на снагу споразума, буде либерализовано укупно 60% тарифних линија (Sporazum o slobodnoj trgovini, 2023). Остале тарифне линије имају прелазне периоде од 5, 10 и 15 година до потпуне либерализације, док је само мањи број производа у међусобној трговини изузет из овог процеса – нешто мање од 10% тарифних линија (Sporazum o slobodnoj trgovini, 2023).

Трговинска либерализација коју обухвата Споразум о слободној трговини, укидањем и постепеним снижавањем царинских стопа до

њиховог потпуног укидања, омогућиће да наши производи на кинеском тржишту буду знатно конкурентнији, при чему се много очекује од пољопривредне и прехранбене индустрије. Овај споразум ће допринети не само унапређењу трговинске размене већ и новим инвестицијама, укључењу српских компанија у кинеске и међународне ланце снабдевања, повећању конкурентности српске привреде, као и значајном директном и индиректном расту запослености, кроз креирање преференцијалног пословног окружења за пословање привреде.

96 |

Према подацима НБС, кинеске инвестиције у Србији бележе снажан раст (NBS 2024a, NBS 2024b), а Кина је већ трећу годину заредом највећи страни инвеститор у Србији (NBS 2024a,

NBS 2024b). У периоду 2010–2023/9 м. године Кина се налази на другом месту по укупном приливу инвестиција у Србији, са износом од 4,76 милијарди евра (NBS, 2024a). У 2021. години са 640,4 милиона евра Кина је доспела на прво место по страним директним инвестицијама у Србији (NBS, 2024b). Током 2022. године Кина је постала највећи инвеститор у Србију, уложивши импресивних 1,4 милијарди евра (NBS 2024b). Овај податак чини трећину укупних страних директних инвестиција у Србији током исте године (NBS, 2024b). Поређења ради, у 2012. години тај удео износио је свега 0,1%, уз остварен укупан прилив СДИ од 1,3 милиона евра (NBS, 2024a).

Долазак и инвестиције великих кинеских компанија у Србију значајно су допринели



Графикон 3. Нето прилив страних директних инвестиција (СДИ) из НР Кине у Републику Србију у периоду 2012–2023. у милионима евра

Извор: НБС

економском развоју Србије, тако да су управо инвеститори из Кине данас водећи српски извозници у свет (МФ, 2024). Кинеске инвестиције у Србији карактерише и посебан елемент регионалне дисперзије, јер се реализују широм Србије (Суботица, Нови Сад, Рума, Зрењанин, Београд, Обреновац, Лозница, Шабац, Смедерево, Бор, Ваљево, Крагујевац, Јагодина, Алексинач, Прокупље итд.), што значајно утиче и на подстицање запошљавања и привредних активности на локалном нивоу и равномернији регионални развој.

Кинеске компаније у Србији тренутно запошљавају више од 28.000 радника, посебно у сектору аутомобилске индустрије, рударства и енергетике, металско-машинској индустрији и електроиндустрији (Премијер РС, 2023). У кинеске компаније које су својим инвестицијама у Србији запослиле највећи број радника убрајају се Zijin Mining, са више од седам хиљада запослених (Zijin Copper Mining, 2024), HBIS Group, са више од пет хиљада запослених (HBIS Group, 2024), и компаније Mei Ta (PKS, 2024), MINTH Group Limited (PKS, 2024) и Hisense Group / Gorenje (RAS, 2023), са више од хиљаду запослених по компанији. Највећи обим кинеских инвестиција и број запослених у кинеским компанијама односи се на аутомобилску индустрију, што је изузетно значајно за привредни раст Србије, имајући на уму да пружа могућност интегрисања српских компанија у европске и глобалне ланце снабдевања у овој индустрији.

Међу кинеским компанијама присутним на српском тржишту највећи кинески инвеститор и уједно водећи српски извозник је компанија **Serbia Zijin Mining Group**, која је до сада инвестирала у Србију 2,6 милијарди УСД (Zijin Copper

Mining, 2024). Ова компанија је једно од највећих предузећа у Србији и стуб развоја Бора и Мајданпека. У Србији послује кроз две компаније Serbia Zijin Cooper i Serbia Zijin Mining (Zijin Copper Mining, 2024). За кратко време од свог доласка на српско тржиште (од 2018. године) ове компаније су постале други највећи српски извозници (МФ, 2024). Ова компанија улаже значајне напоре да се модернизацијом рудника и увођењем нових технологија додатно повећа производња бакра, чиме би Србија могла да прерасте у највећег произвођача бакра у Европи (Zijin Copper Mining, 2024). У складу са подацима саме компаније, успостављена је сарадња са више од 1.500 локалних добављача и тако је компанија од свог доласка индиректно допринела отварању преко 8.000 радних места у Србији (Zijin Copper Mining, 2024).

HBIS Србија је компанија која је у Србији присутна од 2016. године и има преко 5.000 запослених у својим фабрикама у Смедереву (за производњу топло и хладно ваљаних челичних лимова) и Шапцу (за производњу белих лимова) (HBIS, 2024). Након што је HBIS група преузела железару у Смедереву, убрзо је губитке претворила у добитке и 2018. године постала највећи извозник у Србији.

Кинеске компаније присутне су у слободним зонама у Републици Србији. Укупне инвестиције кинеских компанија у слободним зонама у периоду од 2016. до 2022. године износе 1,3 милијарде евра, а запошљавају више од 7.000 радника (МФ, Управа за слободне зоне, 2023). У току 2023. године кинеска компанија Yusei Machinery започела је пословање на подручју Слободне зоне „Врање“ (локација у граду Нишу) (МФ, Управа за слободне зоне, 2024).

Повољној пословној клими додатно погодује и закључени Уговор о избегавању двоструког опорезивања у односу на порезе на доходак и на имовину између Савезне владе СР Југославије и Владе Народне Републике Кине који је закључен и примењује се од 1. јануара 1998. године (Ugovor o izbegavanju dvostrukog oporezivanja, 1997). Од 1. јануара 2023. године овај уговор је додатно унапређен тако што је измењен решењима из Мултилатералне конвенције за примену мера које се у циљу спречавања ерозије пореске основице и премештања добити односе на пореске уговоре (Kombinovani tekst Multilateralne konvencije, 2018). Осим овог уговора, од 1996. године на снази је и Споразум о узајамном подстицању и заштити улагања између Савезне владе СР Југославије и Владе НР Кине (Sporazum o zaštiti ulaganja, 1996). Оба билатерална споразума, од изузетног значаја за инвеститоре, сведоче о постојању традиционалне економске сарадње између две државе.

Позитиван утицај кинеских инвестиција на убрзање развоја српске економије је изузетан, а видљив је и на многим другим примерима економске сарадње.

Кредитно-финансијска сарадња је значајан елемент потпоре у реализацији билатералних пројеката у Србији, а кинеским јуаном се као валутом тргује и на домаћем девизном тржишту Србије. Присуство кинеских компанија прати и присуство кинеске банке Bank of China на српском тржишту од 2017. године, као прве кинеске банке која послује на Балкану (Bank of China, 2024). То је такође један од показатеља изузетног потенцијала развоја привредне сарадње и додатни подстицај за кинеске инвестиције у Србију.

Интензивна сарадња поводом кредитних аранжмана закључених са кинеском ЕХИМ банком који представљају финансијску полуту за унапређење билатералне економске сарадње додатно је ојачана и сарадњом с Кинеском корпорацијом за осигурање извоза и кредита – SINOSURE (MF, 2023c).

Осим страних директних инвестиција из НР Кине, које значајно доприносе растућем извозу српске привреде, с кинеским партнерима реализује се и велики број пројеката у области путне и железничке инфраструктуре и енергетике на основу Споразума о привредно-техничкој и економској сарадњи из области инфраструктуре из 2009. године (Sporazum o ekonomskoj i tehничкој saradnji u oblasti infrastrukture, 2020). Развој саобраћајне инфраструктуре је развојни приоритет Србије јер ће нови путеви и пруге значајно допринети даљем економском развоју и конкурентности привреде Србије, отварању нових радних места, развоју економије и квалитетнијем животном стандарду становништва.

С кинеским партнерима до сада је успешно реализован већи број пројеката као што су: реконструкција и модернизација деонице пруге Распутница–Раковица–Ресник (Vlada RS, 2017a) и изградња Моста „Михајло Пупин“ преко Дунава (Grad Beograd, 2015), прва фаза реконструкције ТЕ Костолац (Vlada RS, 2017b) и изградња више деоница ауто-пута Коридор 11, Е-763 (Београд – Јужни Јадран), Обреновац–Уб, Уб–Лајковац и Лајковац–Љиг, Сурчин–Обреновац, који су оперативни од 2019. године (Vlada RS, 2019); модернизација пруге Београд–Будимпешта (деоница Београд – Нови

Синиша Б. Мали

Економска сарадња Републике Србије
с Народном Републиком Кином

СаД) која је пуштена у рад марта 2022. године (Vlada RS, 2022a) и Нови Београд – Сурчин (GO Novi Beograd, 2023) и обилазница око Београда (деоница од тунела Стражевица до петље Бубањ Поток) која је пуштена у саобраћај 28. јула 2023. (Predsednik RS, 2023b).

Међу најважнијим пројектима чија је реализација у току убраја се изградња путне инфраструктуре, и то деонице аутопута Е-763 Прељина–Пожега, Фрушкогорски коридор (Koridori Srbije, 2024), обилазница око Београда сектор Б (MGSI, 2024), обилазница око Новог Сада са

мостом преко Дунава (MGSI, 2022), изградња железничке инфраструктуре – реконструкција и модернизација деоница пруге Нови Сад – Суботица – државна граница са Мађарском (MGSI, 2024), и у оквиру изградње београдског метроа уклањање старог и изградња новог Савског моста, као и пројектовање, насипање и изградња депоа у Макишу (JKP Beogradski metro i voz, 2024), пројекти у енергетском сектору – изградња блока 3 ТЕ Костолац Б (Vlada RS, 2022b) и изградња соларне електране Сараорци/Смедерево (Vlada RS, 2023), као и пројекти комуналне



Министар финансија Синиша Мали потписује Уговорни споразум за пројектовање и изградњу Депоа Макиш за метро у Београду са кинеском компанијом „Power China“, септембар 2023.

Фото: Раде Прелић

инфраструктуре као што су пројекат топловода Обреновац – Нови Београд (Grad Beograd, 2023), пројекат „Чиста Србија“ (Čista Srbija, 2024) и пројекат сакупљања и пречишћавања отпадних вода ЦКС града Београда (Vlada RS, 2020).

Ради даљег унапређења сарадње између Србије и Кине договорен је стратешки документ Средњорочни акциони план о заједничкој изградњи иницијативе „Појас и пут“ за период од 2023. до 2025. године, који је потписан октобра 2023. године (ME, 2023b). Средњорочни акциони план изражава спремност обе стране да заједнички унапређују билатералну сарадњу у оквиру иницијативе „Појас и пут“ у наредном трогодишњем периоду.

„Средњорочни акциони план представља наставак успешне претходне сарадње и представља пресек њеном унапређењу у областима: саобраћај и јавна инфраструктура, пољопривреда, привреда и трговина, рударство и енергетика, зелени развој, инвестиције, финансије, образовање, дигитална економија, култура, омладина и спорт, туризам, здравство, безбедност и здравље на раду и управљање у случају катастрофа, наука, технолошки развој и иновације, дигитализација и еУправа, царинска и пореска управа, сарадња са јединицама локалне самоуправе и другим областима. Акциони план укључује и листу приоритетних пројеката од заједничког интереса, како горе наведених актуелних пројеката путне и железничке инфраструктуре, рударства

и енергетике, тако и активности сарадње у области образовања и здравства“ (ME, 2023b).

Закључак

Са становишта финансирања будућег раста и развоја, носиоци економске политике суочавају се с многобројним изазовима. Остварење циљева економске политике у наредном периоду суочава се с многобројним препрекама. Неопходно је сачувати макроекономску стабилност, створити услове за брзи привредни раст и побољшање квалитета живота наших грађана. Наша визија је представљена планом „Србија 2027 – Скок у будућност“, који даје подстрек даљем привредном расту и унапређењу животног стандарда (Srbija 2027, 2024).

У условима светске нестабилности, Република Србија је одлучно изабрала даље јачање сарадње с доказаним пријатељима као што је Народна Република Кина. И поред географске дистанце, наше државе деле заједничке вредности и циљ – благостање наших народа. Због тога не изненађује што наша економска сарадња бележи константан узлазни тренд. Кина је присутна у свим нашим најважнијим економским подухватима, као што су јачање саобраћајне инфраструктуре, београдски метро и изградња ЕКСПО 2027 (Ехро27, 2023) комплекса, јер нашу сарадњу подупиरे челично пријатељство.

Documents and Legal Regulations / Документи и законска регулатива

- Agreement on economic and technical cooperation in the field of infrastructure between the Government of the Republic of Serbia and the Government of the People's Republic of China. (2020). Official Gazette of the RS – International Agreements. No. 90/09, 9/13, 13/13 and 4/20.
- Agreement on Mutual Encouragement and Protection of Investments between the Federal Government of the FR Yugoslavia and the Government of the People's Republic of China. (1996). Official Journal of the FRY – International Agreements. No. 4/96.
- Combined text of the Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting. (2018). Official Gazette of the RS – International Agreements. No. 3/18. Available at: https://www.mfin.gov.rs/upload/media/4C1Qp6_639704c093bc5.pdf
- Double Taxation Avoidance Agreement regarding Income and Property between the Federal Government of FR Yugoslavia and the Government of the People's Republic of China. (1997). Official Journal of the FRY – International Agreements. No. 2/97. Available at: https://www.mfin.gov.rs/upload/media/Z572jg_6012ea1967c68.pdf
- Free Trade Agreement between the Government of the Republic of Serbia and the Government of the People's Republic of China. (2023). Official Gazette of the RS – International Agreements. No. 6/23.
- Memorandum of Understanding between the Government of the People's Republic of China and the Government of the Republic of Serbia on Joint Confirmation of the Economic Belt and Silk Road and the Maritime Silk Road of the 21st century. (2016). Official Gazette of the RS – International Agreements. No. 01/16.

Sources / Извори

- [EC] Official Page of European Commission, DG ECFIN. (2023). Autumn 2023 Economic Forecast: A modest recovery ahead after a challenging year 2023, Forecast for non-EU countries – China. Available at: https://ec.europa.eu/economy_finance/forecasts/2023/autumn/autumn_forecast-2023_cn_en.pdf
- [MF] Ministry of Finance of the Republic of Serbia, Free Zones Administration. (2023). Report on business operations of the free zones in the Republic of Serbia for 2022. Conclusion of the Government 05 No: 021-6162/2023 of 13 July 2023. Available at: <https://www.usz.gov.rs/upload/files/2022.pdf> [In Serbian]
- [MF] Ministry of Finance of the Republic of Serbia, Free Zones Administration. (2024). Available at: <https://www.usz.gov.rs/producers> [In Serbian]
- [MF] Ministry of Finance of the Republic of Serbia. (2023a). Revised Fiscal Strategy for 2024 with projections for 2025 and 2026. Official Gazette of the RS. No. 86/23. Available at: https://www.mfin.gov.rs/upload/media/AWmSAK_652e63d73d2c3.pdf [In Serbian]

- [MF] Ministry of Finance of the Republic of Serbia. (2023b). Siniša Mali in China signs memorandums on economic cooperation with this country. Available at: <https://mfin.gov.rs/aktivnosti/sinia-mali-u-kini-potpisao-memorandume-o-ekonomskoj-saradnji-sa-tom-zemljom> [In Serbian]
- [MF] Ministry of Finance of the Republic of Serbia. (2023c). Chinese partners' support to great Serbian projects. Available at: <https://mfin.gov.rs/aktivnosti/sinia-mali-podrka-kineskih-partnera-velikim-srpskim-projektima> [In Serbian]
- [MF] Ministry of Finance of the Republic of Serbia. (2024). Macroeconomic and fiscal data, 5 February 2024. Available at: <https://mfin.gov.rs/dokumenti2/makroekonomski-i-fiskalni-podaci> [In Serbian]
- [MOFCOM] Official page of the Ministry of Commerce, People's Republic of China. (2024). China FTA Network – China-Serbia FTA, China signed a free trade agreement with Serbia. Available at: http://fta.mofcom.gov.cn/enarticle/chinaserbiaen/chinaserbiaennews/202311/54848_1.html
- [NBS] National Bank of Serbia. (2024a). The Republic of Serbia: Foreign direct investments in Q1-Q3 2023, by countries, shown by the principle of assets and liabilities. Available at: https://www.nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/ [In Serbian]
- [NBS] National Bank of Serbia. (2024b). The Republic of Serbia: Foreign direct investments in the period 2010-2022, by countries, shown by the principle of assets and liabilities. Available at: https://www.nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/ [In Serbian]
- [PKS] Chamber of Commerce of Serbia – Partners' Base, Mei TA. Available at: [In Serbian]
- [RAS] Development Agency of Serbia. (2023). Gorenje. Available at: <https://ras.gov.rs/treca-hisense-gorenje-fabrika-u-valjevu> [In Serbian]
- [RZS] Statistical Office of the Republic of Serbia. (2024a). Data base available at: www.data.stat.gov.rs [In Serbian]
- [RZS] Statistical Office of the Republic of Serbia. (2024b). Foreign trade commodity turnover – December 2023 – by the current rate of exchange of EUR – Announcement No. 20 – year LXXIV, 31 January 2024. Available at: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2024/Pdf/G20241020.pdf> [In Serbian]
- [SCIO] Official Page of the State Council Information Office of the People's Republic of China (2024). Briefing on China's imports and exports in 2023. Available at: http://english.scio.gov.cn/pressroom/node_9006492.htm#:~:text=According%20to%20customs%20statistics%2C%20China's,0.3%25%20to%2017.99%20trillion%20yuan
- EXPO27. (2023). Available at: <https://expobelgrade2027.org/>
- Official Page of the Bank of China. (2024). Available at: <https://www.bankofchina.com/rs/rs/aboutus/>
- Official Page of the HBIS Group Serbia (2024). Available at: <https://hbisserbia.rs/wp-content/uploads/Brosura%20Opste%20informacije%202021%2009%2010%20SRB.pdf> [In Serbian]
- Official Page of the Serbia Zijin Coper (2024). Available at: <https://zijinbor.com/serbia-zijin-bor-copper-o-nama/> [In Serbian]
- Prasad, E. (2023). China Stumbles but is Unlikely to Fall, F&D Finance and Development, International Monetary Fund, December 2023. Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/12/China-bumpy-path-Eswar-Prasad#:~:text=Over%20the%20past%20decade%20and,States%20accounted%20for%2027%20percent>
- President of the Republic of Serbia. (2023a). A Visit to the PR China. Available at: <https://www.predsenednik.rs/pres-centar/vesti/poseta-nr-kini> [In Serbian]

Prime Minister of the Republic of Serbia. (2023). Chinese investments encourage the development of our country.

Available at: <https://www.srbija.gov.rs/vest/745476/kineske-investicije-podstakle-ekonomski-razvoj-nase-zemlje.php>
[In Serbian]

Serbia 2027 – Leap into the Future. (2024). Available at: <https://srbija2027.gov.rs/>

Sources on Projects / Извори о пројектима

[MGSI] Official Page of the Ministry of Construction, Transportation and Infrastructure (2024). Infrastructural building sites.

Available at: <https://www.mgsi.gov.rs/cir/infrastrukturna-gradilista> [In Serbian]

[MGSI] Official Page of the Ministry of Construction, Transportation and Infrastructure. (2022). Bypass with the bridge on the Danube is the largest developmental project for Novi Sad. Available at: <https://www.mgsi.gov.rs/cir/aktuelnosti/momirovitsh-obilaznica-sa-mostom-preko-dunava-najvetshi-je-razvojni-projekat-za-novi-sad> [In Serbian]

Official Page of JKP Beogradski metro i voz. (2024). Belgrade Underground Railway Projects. Available at: <https://bgmetro.rs/index.php/sr-rs/bg-metro/projekti-cir/zavrсени-projekti>. [In Serbian]

| 103

Official Page of Koridori Srbije d.o.o. (2024) Fruška Gora Corridor. Available at: <https://koridorisrbije.rs/sr/projekat-novi-sad-ruma> [In Serbian]

Official Page of the City Municipality of New Belgrade. (2023). Part of the motorway New Belgrade – Surčin opened. Available at: <https://novibeograd.rs/otvorena-deonica-auto-puta-novi-beograd-surcin/> [In Serbian]

Official Page of the City of Belgrade. (2015). Available at: <https://www.beograd.rs/lat/otvorena-pristupna-saobracajnica-pupinovom-mostu/> [In Serbian]

Official Page of the City of Belgrade. (2023). Heat Transmission Line Obrenovac – New Belgrade will provide full energetic independence, stability and safety. Available at: <https://www.beograd.rs/g/beoinfo/1804512-sapic-toplodalekovod-obrenovac---novi-beograd-obezbedice-potpunu-energetsku-nezavisnost-stabilnost-i-sigurnost/> [In Serbian]

Official Page of the Government of the Republic of Serbia. (2017a). Modernization of railways contributes to Serbia's development. Available at: <https://www.srbija.gov.rs/vest/289482/modernizacija-pruga-doprinosi-razvoju-srbije.php> [In Serbian]

Official Page of the Government of the Republic of Serbia. (2017b). Blocs B1 and B2 in Kostolac get desulfurization facilities. Available at: <https://www.srbija.gov.rs/vest/297384/blokovi-b1-i-b2-u-kostolcu-dobili-postrojenja-za-odsumporavanje.php> [In Serbian]

Official Page of the Government of the Republic of Serbia. (2019). “Miloš the Great” motorway opened for traffic. Available at: <https://www.srbija.gov.rs/vest/404604> [In Serbian]

Official Page of the Government of the Republic of Serbia. (2020). Belgrade gets the waste waters purification system. Available at: <https://www.srbija.gov.rs/vest/438837/beograd-dobija-sistem-za-preciscavanje-otpadnih-voda.php> [In Serbian]

Official Page of the Government of the Republic of Serbia. (2022a). Fast railway Belgrade–Novi Sad opened for traffic. Available at: <https://www.srbija.gov.rs/vest/618139/pustena-u-saobracaj-brza-pruga-beogradnovi-sad.php> [In Serbian]

Official Page of the Government of the Republic of Serbia. (2022b). Construction of the new block of TPP Kostolac important for Serbia's development. Available at: <https://www.srbija.gov.rs/vest/666709/izgradnja-novog-bloka-te-kostolac-znacajna-za-razvoj-srbije.php>

Official Page of the Government of the Republic of Serbia. (2023). Future solar power plant in Saraorci will supply electric power to 2,500 households. Available at: <https://www.srbija.gov.rs/vest/719688/buduca-solarna-elektrana-u-saraorcima-snabdevace-energijom-2500-domacinstava.php>
[In Serbian]

Official Page of the President of the Republic of Serbia. (2023b). President Vučić attends the opening ceremony of the Belgrade bypass. Available at: <https://www.predsednik.rs/pres-centar/vesti/predsednik-vucic-prisustvovao-ceremoniji-otvaranja-obilaznice-okolo-beograda> [In Serbian]

Official Page of the Project "Clean Serbia". (2024). Available at: <https://cistasrbija.rs/> [In Serbian]

Siniša B. Mali

Deputy Prime Minister of the Government of the Republic of Serbia
Minister of Finance of the Republic of Serbia
Belgrade (Serbia)

Economic cooperation of the Republic of Serbia and the People's Republic of China

Summary

In the past decade, the cooperation between Serbia and China has become a key factor in the economic development of our country. Serbia is the first country in Central and Eastern Europe to establish a strategic partnership with China in 2009. A special momentum has been recorded since 2013, while in 2016 this was raised to the level of comprehensive strategic partnership, which represents the backbone of our extremely successful cooperation. The rise of bilateral relations, as China is currently one of the most important economic partners of Serbia, measured both by the volume of commodity exchange and the value of Serbian exports, as well as by the value of investments and joint projects, has been significantly contributed to by the steel friendship of the two countries and strong political support at the highest level by the President of the Republic of Serbia Aleksandar Vučić and the President of the People's Republic of China Xi Jinping.

Keywords: People's Republic of China, economic cooperation, foreign direct investments, Chinese companies